

LECTIO XXXV: Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΑ ΔΕΙΝΑ ΤΗΣ ΕΞΟΡΙΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Unum fuisse Homero servum, tres Platoni, nullum Zenoni tradunt. Nemo vero eos miseretur, quod infeliciter vixerint. Menenius Agrippa, qui inter patres ac plebem publicae gratiae sequester fuit, aere collato funeratus est. Atilius Regulus, cum Poenos in Africa funderet, ad senatum scripsit mercenarium suum discessisse et ab eo desertum esse rus; id senatui publice curari placuit, quoniam Regulus aberat. Scipionis filiae ex aerario dotem acceperunt, quia nihil illis reliquerat pater. Aequum mehercule erat populum Romanum tributum Scipioni conferre, cum a Carthagine semper tributum ipse exigeret. O felices viros puellarum, quibus populus Romanus loco soceri fuit!

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XXXV

Λένε (αναφέρουν) πως ο Όμηρος είχε έναν δούλο, τρεις ο Πλάτωνας, κανέναν ο Ζήγωνα. Κανείς όμως ας μην τους λυπηθεί, επειδή τάχα έζησαν στη δυστυχία. Ο Μενήνιος Αγρίππας, ο οποίος ήταν μεσολαβητής για την κοινή συμφιλίωση ανάμεσα στους πατρίκιους και στους πληβείους, κηδεύτηκε με έρανο. Ο Ατίλιος Ρήγουλος, όταν έτρεπε σε φυγή τους Καρχηδονίους στην Αφρική, έγραψε στη Σύγκλητο ότι είχε φύγει ο μισθωτός εργάτης του κι είχε εγκαταλειφθεί το χωράφι του απ' αυτόν· η Σύγκλητος αποφάσισε να αναλάβει το κράτος τη φροντίδα του αγρού, επειδή ο Ρήγουλος απουσίαζε. Οι κόρες του Σκιπίωνα πήραν προίκα από το δημόσιο ταμείο, επειδή ο πατέρας (τους) δεν είχε αφήσει τίποτα σε εκείνες. Δίκαιο ήταν, μα τον Ηρακλή, ο ρωμαϊκός λαός να πληρώσει φόρο στον Σκιπίωνα, αφού ο ίδιος εισέπραττε μόνιμα φόρο από την Καρχηδόνα. Ευτυχισμένοι οι άντρες των κοριτσιών, για τους οποίους ο ρωμαϊκός λαός πήρε τη θέση του πεθερού τους!

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

1. Τα ουσιαστικά Plato και Zeno κλίνονται ως εξής:

Ον.	Plato / Platon	Zeno / Zenon
Γεν.	Platonis	Zenonis

Δοτ.	Platoni	Zenoni
Αιτ.	Platonem/ Platona	Zenonem/ Zenona
Κλητ.	Plato/Platon	Zeno/ Zenon
Αφαιρ.	Platone	Zenone

2. Το plebs είναι ετερόκλιτο, εφόσον κλίνεται κατά τη γ' κλίση: plebs, plebis, αλλά και κατά την ε' κλίση: plebes, plebei και δεν σχηματίζει πληθυντικό.
3. Ο felices viros: αποτελεί επιφωνηματική φράση, στην οποία έχουμε επιφωνηματική χρήση της αιτιατικής στη λέξη viros, που είναι πολύ συνηθισμένη.
4. Η ουσιαστική αόριστη αντωνυμία nemo σχηματίζει μόνο δοτική = nemini και αιτιατική = neminem. Οι υπόλοιπες πτώσεις, δηλαδή η γενική και αφαιρετική ενικού και ολόκληρος ο πληθυντικός αναπληρώνονται από τη nullus, nulla, nullum. Το θηλυκό γένος της αντωνυμίας (nemo) χρησιμοποιείται σπάνια. Βλ. και σχολική γραμματική §62.11.
5. Nihil: είναι το ουδέτερο γένος της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας nemo. Σχηματίζει μόνο ονομαστική και αιτιατική ενικού. Οι υπόλοιποι τύποι που λείπουν στην κλίση της αντωνυμίας αναπληρώνονται από το nulla res. Βλ. και σχολική γραμματική §62.12.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Unum: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους του απόλυτου αριθμητικού επίθετου **unus, una, unum** = ένας, μια, ένα.

fuisse: απαρέμφατο παρακειμένου βοηθητικού του ρήματος **sum, fui, ----, esse** = είμαι, υπάρχω.

Homero: δοτική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Homerus -i** = Όμηρος. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

servum: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **servus -i** = δούλος.

tres: αιτιατική πληθυντικού αρσενικού γένους του απόλυτου αριθμητικού επιθέτου **tres, tres, tria** = τρεις, τρεις, τρία.

Platoni: δοτική ενικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης, αρσενικού γένους **Plato -onis** = Πλάτωνας. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλίνεται ως εξής: ονομ: Plato / Platon, γεν: Platonis, δοτ: Platoni, αιτιατ: Platonem / Platona, κλητ: Plato / Platon, αφαιρ: Platone.

nullum: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους του αντωνυμικού επιθέτου **nullus, nulla, nullum** = κανένας, καμία, κανένα. Κατά τη σχολική γραμματική χαρακτηρίζεται και ως επιθετική αόριστη αντωνυμία (§62).

Zenoni: δοτική ενικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης, αρσενικού γένους **Zeno -onis** = Ζήνωνας. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλίνεται ως εξής: ονομ: Zeno / Zenon, γεν: Zenonis, δοτ: Zenoni, αιτιατ: Zenona / Zenonem, κλητ: Zeno / Zenon, αφαιρ: Zenone.

tradunt: γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος της γ' συζυγίας **trado, tradidi, traditum, tradere, 3** = παραδίδω.

Nemo: ονοματική ενικού αρσενικού γένους της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **nemo, nemo, nihil (nil)** = κανένας, καμία, κανένα.

vero: παρτακτικός, αντιθετικός σύνδεσμος = όμως.

eos: αιτιατική πληθυντικού αρσενικού γένους της δεικτικής-επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, αυτή , αυτό.

miseretur: γ' ενικό υποτακτικής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος της α' συζυγίας **miseror, miseratus sum, miseratum, miserāri**, 1= λυπάμαι.

quod: αιτιολογικός, υποτακτικός σύνδεσμος = επειδή.

infelicitur: τροπικό επίρρημα = στη δυστυχία.

vixerint: γ' πληθυντικό υποτακτικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος της γ' συζυγίας **vivo, vixi, victum, vivēre**, 3 = ζω.

Menenius: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Menenius -ii/-i** = Μενήνιος. Ως γνήσιο λατινικό όνομα συναιρεί στην κλητική ενικού το -ie σε -i (Meneni). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Agrippa: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού της α' κλίσης, αρσενικού γένους **Agrippa -ae** = Αγρίππας. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

qui: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

inter: πρόθεση + αιτιατική = ανάμεσα, μεταξύ

patres: αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης, αρσενικού γένους **pater, patris** = πατέρας (Το ουσιαστικό είναι ετερόσημο: στον πληθυντικό **patres -um** = πατρίκιοι. Η γενική πληθυντικού είναι **patrum**).

ac: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

plebem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης, θηλυκού γένους **plebs, plebis** = πληβείοι. Εμφανίζεται και ως ουσιαστικό της ε' κλίσης **plebes -ei**. Το ουσιαστικό έχει περιληπτική έννοια και δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό (*singularia tantum*, αν και πολύ

σπάνια απαντώνται τύποι του πληθυντικού αριθμού, σε μεταγενέστερους Λατίνους συγγραφείς).

publicae: γενική ενικού θηλυκού γένους του επιθέτου της β' κλίσης **publicus, publica, publicum** = δημόσιος, δημόσια, δημόσιο.

gratiae: γενική ενικού του ουσιαστικού της α' κλίσης, θηλυκού γένους **gratia -ae** = συμφιλίωση, χάρη (ετερόσημο: στον πληθ. **gratiae -arum**= ευγνωμοσύνη).

sequester: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης, αρσενικού γένους **sequester -stris** = μεσολαβητής. Πρόκειται για ουσιαστικό που προέρχεται από το επίθετο της γ' κλίσης **sequester, sequestris, sequestre** (ουσιαστικοποιημένο επίθετο). Γενική πληθυντικού: **sequestrium**.

fuit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, ----, esse** = είμαι, υπάρχω.

aere: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης, ουδετέρου γένους **aes, aeris** = χαλκός, μπρούντζος, χρήματα. (Το ουσιαστικό, αν και δηλώνει ύλη, σχηματίζει πληθυντικό αριθμό, όπου σημαίνει: χάλκινα αντικείμενα).

collato: αφαιρετική ενικού της μετοχής παρακειμένου παθητικής φωνής, ουδετέρου γένους **collatus, -a, -um**, του ρήματος **confero, contuli, collatum (conlatum), conferre (<cum+fero)** = συγκεντρώνω. Η φράση **aere collato** σημαίνει: με έρανο.

funeratus est: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου παθητικής φωνής του ρήματος της α' συζυγίας **funero, funeravi, funeratum, funerāre, 1** = κηδεύω.

Atilius: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Atilius -ii/-i** = Ατίλιος. (Τα κύρια ονόματα σε -ius, γνήσια Λατινικά, όπως το **Atilius**, σχηματίζουν με συναίρεση την κλητική του ενικού σε -i αντί -ie : **Atili**. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Regulus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Regulus -i** = Ρήγουλος. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό).

cum: υποτακτικός, χρονικός σύνδεσμος (ιστορικός - διηγηματικός) = ενώ, όταν.

Poenos: αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Poeni -orum** = Καρχηδόνιοι. Ως όνομα έθνους δεν σχηματίζει ενικό αριθμό.

in: πρόθεση + (εδώ) αφαιρετική = σε.

Africa: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού της α' κλίσης, θηλυκού γένους **Africa -ae** = Αφρική. Ως όνομα γεωγραφικής περιοχής δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

funderet: γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος της γ' συζυγίας **fundo, fudi, fusum, fundere, 3** = χύνω, τρέπω σε φυγή.

ad: πρόθεση + αιτιατική = προς.

senatum: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού της δ' κλίσης, αρσενικού γένους **senatus -us** = Σύγκλητος (Δοτική ενικού **senatui & senatu**, με συναίρεση του -ui σε -u. Δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό).

scripsit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος της γ' συζυγίας **scribo, scripsi, scriptum, scribere, 3** = γράφω.

mercenarium: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **mercenarius -ii** = μισθωτός εργάτης (Πρόκειται για ουσιαστικοποιημένο επίθετο < **mercenarius, -a, -um**= μισθωτός και γι' αυτό δεν σχηματίζει συνηρημένο τύπο γενικής ενικού σε -i).

suum: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους της κτητικής αντωνυμίας γ' προσώπου (εδώ για έναν κτήτορα) **suus, sua, suum** = δικός του, δική του, δικό του.

discessisse: απaréμφατο παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος της γ' συζυγίας **discedo, discessi, discessum, discedere** = αποχωρώ.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

ab: πρόθεση + αφαιρετική = από.

eo: αφαιρετική ενικού αρσενικού γένους της δεικτικής-επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, αυτή, αυτό.

desertum esse: απαρέμφατο παρακειμένου παθητικής φωνής του ρήματος της γ' συζυγίας **desero, deserui, desertum, deserere, 3** = εγκαταλείπω.

rus: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης, ουδετέρου γένους **rus, ruris** = αγρός. Στον πληθυντικό εύχρηστες πτώσεις είναι η ονομαστική, αιτιατική: **rura**.

id: αιτιατική ενικού ουδετέρου γένους της δεικτικής-επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, αυτή, αυτό.

senatui: δοτική ενικού του ουσιαστικού της δ' κλίσης, αρσενικού γένους **senatus -us** = Σύγκλητος (Δοτική ενικού **senatui & senatu**, με συναίρεση του -ui σε -u. Δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό).

publice: τροπικό επίρρημα = με τη φροντίδα του κράτους, δημόσια.

curari: απαρέμφατο ενεστώτα παθητικής φωνής του ρήματος της α' συζυγίας **curo, curavi, curatum, curare, 1** = φροντίζω.

placuit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του απρόσωπου ρήματος της β' συζυγίας **placet, placuit & placitum est, ---, placere, 2**. (Εδώ: **placet** + δοτική προσώπου) = αποφασίζω, μου φαίνεται σωστό.

quoniam: υποτακτικός, αιτιολογικός σύνδεσμος = επειδή.

Regulus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **Regulus -i** = Ρήγουλος. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

aberat: γ' ενικό οριστικής παρατατικού του ρήματος **absum, afui (& σπάνια abfui), ----, abesse** = απουσιάζω. (μετοχή μέλλοντα **afuturus, -a, -um & σπάνια abfuturus, -a, -um**).

Scipionis: γενική ενικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης, αρσενικού γένους **Scipio -onis** = Σκιπίωνας. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

filiae: ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού της α' κλίσης, θηλυκού γένους **filia -ae** = κόρη (Δοτική και αφαιρετική πληθυντικού: **filiis & filiiabus**, όταν είναι ανάγκη να γίνει διάκριση από τις όμοιες αντίστοιχες πτώσεις των αρσενικού δευτερόκλιτου ονόματος **filius** = γιος. Βλ. σχολική γραμματική §15).

ex: πρόθεση + αφαιρετική = από.

aerario: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, ουδετέρου γένους **aerarium -ii/ -i** = δημόσιο ταμείο.

dotem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης, θηλυκού γένους **dos, dotis** = προίκα (γενική πληθυντικού: **dotium**, βλ. σχολική γραμματική §26, 4B').

acceperunt: γ' πληθυντικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος της γ' συζυγίας **accipio, accepi, acceptum, accipere, 3** = δέχομαι, παίρνω (ρήμα σε -io της γ' συζυγίας).

quia: υποτακτικός, αιτιολογικός σύνδεσμος = επειδή.

nihil: αιτιατική ενικού ουδετέρου γένους της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **nemo, (nemo), nihil (nil)** = τίποτα.

illis: δοτική πληθυντικού θηλυκού γένους της δεικτικής αντωνυμίας **ille, illa, illud** = εκείνος, εκείνη, εκείνο.

reliquerat: γ' ενικό οριστικής υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής του ρήματος της γ' συζυγίας **relinquo, reliqui, relictum, relinquere, 3** = αφήνω, κληροδοτώ.

pater: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης, αρσενικού γένους **pater, patris** = πατέρας (Το ουσιαστικό είναι ετερόσημο: στον πληθυντικό **patres -um** = πατρίκιοι. Η γενική πληθυντικού είναι **patrum**).

Aequum: ονομαστική ενικού ουδετέρου γένους του επιθέτου της β' κλίσης **aequus, aequa, aequum** = δίκαιος, δίκαια, δίκαιο. Συγκριτικός: **aequior, aequior, aequius**, Υπερθετικός: **aequissimus, -a, -um**.

mehercule: επιφώνημα = μα τον Ηρακλή! < me (= μα) + Hercule.

erat: γ' ενικό οριστικής παρατατικού του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, ---, esse** = είμαι, υπάρχω. Εδώ **aequum erat** = ήταν δίκαιο (απρόσωπη έκφραση).

populum: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **populus -i** = λαός.

Romanum: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους του επιθέτου της β' κλίσης **Romanus, Romana, Romanum** = Ρωμαϊκός, Ρωμαϊκή, Ρωμαϊκό.

tributum: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, ουδετέρου γένους **tributum -i** = φόρος.

Scipioni: δοτική ενικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης αρσενικού γένους **Scipio -onis** = Σκιπίωνας. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

conferre: απαρέμφατο ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος **confero, contuli, collatum (conlatum), conferre** (<cum+fero) = συγκεντρώνω, πληρώνω.

Cum: υποτακτικός, αιτιολογικός σύνδεσμος = επειδή.

a: πρόθεση + αφαιρετική = από.

Carthagine: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού της γ' κλίσης, θηλυκού γένους **Carthago, Carthaginis** = Καρχηδόνα. Ως κύριο όνομα πόλης δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

semper: χρονικό επίρρημα = πάντα.

tributum: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, ουδετέρου γένους **tributum -i** = φόρος.

ipse: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους της δεικτικής - οριστικής αντωνυμίας **ipse, ipsa, ipsum** = ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο.

exigeret: γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος της γ' συζυγίας **exigo, exegi, exactum, exigere, 3** = εισπράττω.

O: επιφώνημα = ω!

felices: αιτιατική πληθυντικού αρσενικού γένους του μονοκατάληκτου επιθέτου της γ' κλίσης **felix, felix, felix** (γενική felicis) = ευτυχισμένος, ευτυχισμένη, ευτυχισμένο.

viros: αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **vir, viri** = άνδρας.

puellarum: γενική πληθυντικού του ουσιαστικού της α' κλίσης, θηλυκού γένους **puella -ae** = κοπέλα.

quibus: δοτική πληθυντικού αρσενικού γένους της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

populus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **populus -i** = λαός.

Romanus: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους του επιθέτου της β' κλίσης **Romanus, Romana, Romanum** = Ρωμαϊκός, Ρωμαϊκή, Ρωμαϊκό.

loco: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης αρσενικού γένους **locus -i** = τόπος. Το ουσιαστικό είναι ετερογενές, αφού στον πληθυντικό ως αρσενικό **loci -orum** = τα χωρία του βιβλίου και ως ουδέτερο **loca -orum** = οι τόποι).

soceri: γενική ενικού του ουσιαστικού της β' κλίσης, αρσενικού γένους **socer, soceri** = πεθερός.

fuit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, ---, esse** = είμαι, υπάρχω.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ κλίση

Agrippa -ae αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό)
Africa -ae θηλυκό (Ως όνομα γεωγραφικής περιοχής δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό).
gratia -ae θηλυκό (ετερόσημο, στον ενικό: gratia -ae = χάρη, συμφιλίωση, στον πληθυντικό: gratiae -arum = ευγνωμοσύνη)
filia -ae θηλυκό (δοτική και αφαιρετική πληθυντικού filiis & filiabus)
puella -ae θηλυκό

Β΄ κλίση

Homerus -i αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό)
servus -i αρσενικό
Poeni -orum αρσενικό (Δεν έχει ενικό αριθμό ως όνομα έθνους)
Menenius -ii/-i αρσενικό (κλητική ενικού σε -i: Meneni. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό)
Atilius -ii/-i αρσενικό (κλητική ενικού σε -i: Atili. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό)
Regulus -i αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό)
vir, viri αρσενικό
mercenarius -ii αρσενικό
populus -i αρσενικό
locus -i αρσενικό. Στον πληθυντικό κλίνεται και ως αρσενικό loci -orum, όταν σημαίνει χωρία βιβλίου και ως ουδέτερο loca -orum, όταν σημαίνει τόπους, τοποθεσίες (ετερογενές).
socer, soceri αρσενικό
aerarium -ii/-i ουδέτερο
tributum -i ουδέτερο

Γ' κλίση

Plato -onis αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό)
Zeno -onis αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό)
pater -tris αρσενικό (Στον πληθυντικό patres -um = πατρίκιοι. Γενική πληθυντικού σε-um: patrum)
sequester -stris αρσενικό (Γενική πληθυντικού: sequestrium)
Scipio -onis αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό)
Hercules -is αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό)
plebs, plebis θηλυκό (κλίνεται και σαν την ε' κλίση: plebes, plebei. Δεν σχηματίζει πληθυντικό - singularia tantum)
dos, dotis θηλυκό (γενική πληθυντικού: dotium)
Carthago, Carthaginis θηλυκό (Ως κύριο όνομα πόλης δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
aes, aeris ουδέτερο
rus, ruris ουδέτερο

Δ' κλίση

senatus -us αρσενικό. (Δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Δοτική ενικού: senatui & senatu)

Ε' κλίση

plebes, plebei θηλυκό (Κλίνεται και σαν τη γ' κλίση)

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' κλίση

publicus, -a, -um (Δεν σχηματίζει παραθετικά)
Romanus, -a, -um (Δεν σχηματίζει παραθετικά)

aequus, -a, -um (Συγκριτικός: aequior, aequior, aequius, Υπερθετικός: aequissimus, -a, -um)
unus, -a, -um (απόλυτο αριθμητικό επίθετο, δεν έχει κλητική)

Γ' κλίση

felix -icis (Συγκριτικός: felicior, felicior, felicius, Υπερθετικός: felicissimus, -a, -um)
tres, tres, tria (απόλυτο αριθμητικό επίθετο, δεν έχει κλητική)

ANTONYMIES

nullus, -a, -um (επιθετική αόριστη, ή αντωνυμικό επίθετο)
nemo, (nemo), nihil (ουσιαστική αόριστη)
is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική)
qui, quae, quod (αναφορική)
suus, -a, -um (κτητική γ' προσώπου)
ille, ilia, illud (δεικτική)
ipse, ipsa, ipsum (δεικτική-οριστική)

PHMATA

1η Συζυγία

funero, funeravi, funeratum, funerāre
curo, curavi, curatum, curāre
miseror, miseratus sum, miseratum, miserāri (αποθετικό)

2η Συζυγία

placet, placuit & placitum est, placēre (στο κείμενο είναι απρόσωπο)

3η Συζυγία

vivo, vixi, victum, vivēre

trado, tradidi, traditum, tradēre

fundo, fudi, fustum, fundēre

scribo, scripsi, scriptum, scribēre

discedo, discessi, discessum, discedēre

desero, deserui, desertum, deserēre

relinquo, reliqui, relictum, relinquiēre

exigo, exegi, exactum, exigēre

accipio, accepi, acceptum, accipēre (σε -io της γ' συζυγίας)

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

confero, contuli, collatum (conlatum), conferre

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

absum, afui (abfui), —, abesse (μετοχή μέλλοντα afuturus, -a, -um & σπάνια abfuturus, -a, -um)

sum, fui, —, esse

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

infelicitèr (Συγκριτικός: infelicius, Υπερθετικός: infelicissime)

publicè (χωρίς παραθετικά)

semper (χωρίς παραθετικά)

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

ad (+ αιτιατ.)

in (+ εδώ αφαιρ.)

ex (+ αφαιρ.)

inter (+ αιτιατική)

ab (+ αφαιρετική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

vero (αντιθετικός)

quod (υποτακτικός, αιτιολογικός)

ac (παρατακτικός, συμπλεκτικός)

cum (υποτακτικός, χρονικός, ιστορικός-διηγηματικός)

et (παρατακτικός, συμπλεκτικός)

quoniam (υποτακτικός, αιτιολογικός)

quia (υποτακτικός, αιτιολογικός)

cum (υποτακτικός, αιτιολογικός)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Unum fuisse Homero servum, tres (fuisse) Platoni, nullum (fuisse) Zenoni tradunt: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

tradunt: ρήμα.

(homines): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος tradunt.

fuisse, (fuisse), (fuisse): αντικείμενα του ρήματος tradunt και ειδικά απαρέμφατα.

servum: υποκείμενο στο fuisse (ετεροπροσωπία).

Unum: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη servum.

Homero: δοτική προσωπική κτητική που εξαρτάται από το fuisse.

tres: υποκείμενο στο (fuisse) και ετεροπροσωπία. Μπορεί ως υποκείμενο του (fuisse) να εννοηθεί η λέξη servos και τότε το tres είναι ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο servos.

Platōni: δοτική προσωπική κτητική που εξαρτάται από το (fuisse).

nullum: υποκείμενο στο (fuisse) και ετεροπροσωπία. Μπορεί ως υποκείμενο του (fuisse) να εννοηθεί η λέξη servum και τότε το nullum είναι ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο servum.

Zenoni: δοτική προσωπική κτητική που εξαρτάται από το (fuisse).

Nemo vero eos miseretur: κύρια πρόταση επιθυμίας που εκφέρεται με υποτακτική (προτρεπτική).

miseretur: ρήμα.

Nemo: υποκείμενο του ρήματος miseretur.

eos: αντικείμενο του ρήματος miseretur.

quod infelicitur vixerint: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το miseretur. Εισάγεται

με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *quod* και εκφέρεται με υποτακτική, επειδή δηλώνει υποκειμενική αιτιολογία, χρόνου παρακειμένου (*vixerint*), διότι εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*miseretur*: υποτακτική ενεστώτα) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρόν.

vixerint: ρήμα.

(ei / ii): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *vixerint*.

infelicitur: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα *vixerint*.

Menenius Agrippa, ---, aere collato funeratus est: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

funeratus est: ρήμα.

Menenius Agrippa: υποκείμενο του ρήματος *funeratus est*.

collato: γνήσια αφαιρετική απόλυτη χρονική μετοχή.

aere: υποκείμενο της μετοχής *collato*. Ανάλυση μετοχής: *cum aes collatum esset / postquam aes collatum est (ή erat)*.

qui inter patres ac plebem publicae gratiae sequester fuit: δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση στο *Menenius Agrippa*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *qui* και εκφέρεται με οριστική, γιατί εκφράζει το πραγματικό γεγονός και χρόνου παρακειμένου (*fuit*), διότι δηλώνει το προτερόχρονο.

fuit: ρήμα.

qui: υποκείμενο του ρήματος *fuit*.

sequester: κατηγορούμενο στο *qui* λόγω του συνδετικού ρήματος *fuit*.

gratiae: γενική αντικειμενική στη λέξη *sequester*.

inter patres ac (inter) plebem: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει το «μεταξύ» στο ρήμα *fuit*.

publicae: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη *gratiae*.

Atilius Regulus, [], ad senatum scripsit mercenarium suum discessisse et ab eo desertum esse rus: κύρια πρότασης κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

scripsit: ρήμα

Atilius Regulus: υποκείμενο του ρήματος scripsit.

discessisse, desertum esse: αντικείμενα του ρήματος scripsit και ειδικά απαρέμφατα. Τα απαρέμφατα συνδέονται μεταξύ τους με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο et.

mercenarium: υποκείμενο του απαρεμφάτου discessisse (ετεροπροσωπία).

rus: υποκείμενο του απαρεμφάτου desertum esse (ετεροπροσωπία).

suum: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο mercenarium.

ab eo: εμπρόθετος του ποιητικού αιτίου στο παθητικής διάθεσης απαρέμφατο desertum esse. Το ποιητικό αίτιο εκφέρεται εμπρόθετα, διότι είναι έμψυχο.

ad senatum: εμπρόθετος προσδιορισμός της σκόπιμης κατεύθυνσης σε πρόσωπο στο ρήμα scripsit.

cum Poenos in Africa funderet: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το scripsit. Εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό σύνδεσμο cum και εκφέρεται με υποτακτική, διότι ο ιστορικός - διηγηματικός σύνδεσμος υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση ανάμεσα στην κύρια και τη δευτερεύουσα και δημιουργεί μια σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους. Άλλωστε, είναι φανερός ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου στην υποτακτική. Συγκεκριμένα εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (funderet), διότι εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (scripsit) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

funderet: ρήμα.

(Regulus): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος funderet.

Poenos: αντικείμενο του ρήματος funderet.

in Africa: εμπρόθετος προσδιορισμός στάσης σε τόπο στο ρήμα funderet.

id senatui publice curari placuit: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

placuit: ρήμα απρόσωπο.

curari: τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο του απροσώπου ρήματος placuit.

id: υποκείμενο του απαρεμφάτου curari (ετεροπροσωπία, λόγω της απρόσωπης σύνταξης).

senatui: δοτική προσωπική στο απρόσωπο ρήμα placuit.

publice: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο απαρέμφατο curari.

quoniam Regulus aberat: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το placuit. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο quoniam και εκφέρεται με οριστική (aberat: οριστική παρατατικού = σύγχρονο), διότι δηλώνει αντικειμενική αιτιολογία.

aberat: ρήμα.

Regulus: υποκείμενο του ρήματος aberat.

Scipionis filiae ex aerario dotem acceperunt: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

acceperunt: ρήμα.

filiae: υποκείμενο του ρήματος acceperunt.

dotem: αντικείμενο του ρήματος acceperunt.

Scipionis: γενική κτητική στο filiae.

ex aerario: εμπρόθετος προσδιορισμός της προέλευσης στο acceperunt.

quia nihil illis reliquerat pater: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το *acceperunt*. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *quia* και εκφέρεται με οριστική (*reliquerat*: οριστική υπερσυντελικού = προτερόχρονο), διότι δηλώνει αντικειμενική αιτιολογία.

reliquerat: ρήμα.

pater: υποκείμενο του ρήματος *reliquerat*.

nihil: άμεσο αντικείμενο του ρήματος *reliquerat*.

illis: έμμεσο αντικείμενο του ρήματος *reliquerat*.

Aequum mehercule erat populum Romanum tributum Scipioni conferre: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

Aequum erat: απρόσωπη έκφραση.

conferre: υποκείμενο της απρόσωπης έκφρασης *aequum erat* και τελικό απαρέμφατο.

populum: υποκείμενο του απαρεμφάτου *conferre* (ετεροπροσωπία, λόγω της απρόσωπης έκφρασης).

Romanum: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *populum*.

tributum: άμεσο αντικείμενο του απαρεμφάτου *conferre*.

Scipioni: έμμεσο αντικείμενο του απαρεμφάτου *conferre*.

mehercule: επιφώνημα που λειτουργεί ως επίκληση.

cum a Carthagine semper tributum ipse exigeret: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το *aequum erat* (απρόσωπη έκφραση). Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *cum* (αιτιολογικός *cum*) και εκφέρεται με υποτακτική, διότι η αιτιολογία είναι αποτέλεσμα εσωτερικής, λογικής διεργασίας. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού

(exigeret), διότι εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (aequum erat)¹ και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

exigeret: ρήμα.

ipse: υποκείμενο του ρήματος *exigeret*.

tributum: αντικείμενο του ρήματος *exigeret*.

a Carthagine: εμπρόθετος προσδιορισμός της προέλευσης στο ρήμα *exigeret*.

semper: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *exigeret*.

O felices viros puellarum!: επιφωνηματική φράση που έχει ρόλο κύριας πρότασης, ελλειπτικής ως προς το ρήμα.

viros: επιφωνηματική αιτιατική.

felices: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *viros*.

puellarum: γενική κτητική στο *viros*.

O: επιφώνημα που τίθεται μπροστά από επιφωνηματικές φράσεις.

quibus populus Romanus loco soceri fuit: δευτερεύουσα αναφορική - αιτιολογική πρόταση που προσδιορίζει τη λέξη *viros* και λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στην προηγούμενη επιφωνηματική πρόταση. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quibus* [*quod*, αιτιολ. συνδ. (= διότι) + *eis*] και εκφέρεται με οριστική (*fuit*: οριστική παρακειμένου = προτερόχρονο), διότι εκφράζει αντικειμενική αιτιολογία.

fuit: ρήμα

populus: υποκείμενο του ρήματος *fuit*.

Romanus: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *populus*.

¹ Σημ.: συγκεκριμένα από το *conferre*, το οποίο, αν και απαρέμφατο ενεστώτα, δηλ. μορφολογικά αρκτικού χρόνου, θεωρείται εδώ ιστορικού χρόνου, λόγω της εξάρτησης του από το *aequum erat*, που είναι παρελθοντικός χρόνος.

loco: απρόθετη αφαιρετική που δηλώνει τη στάση σε τόπο και εξαρτάται από το ρήμα fuit.
soceri: γενική κτητική στο loco. Το soceri loco λειτουργεί ως κατηγορούμενο στο populus.
quibus: δοτική προσωπική χαριστική που εξαρτάται από το fuit.

Ημερομηνία τροποποίησης: 15/02/2022